

10 interrogants sobre el pla de Bolonya

JORDI CASABELLA

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 14.12.08

A la recta final del procés cap al mercat comú universitari, que ha d'iniciar el seu camí en el curs acadèmic 2010-2011, grups d'estudiants han encès la metxa de la protesta. Les seves raons, sense comptar amb suport en la majoria dels casos, han tingut la rara virtut d'esperonar un debat, encara que tardà, relatiu a l'abast de la reforma, sobre la qual planen un cúmul d'interrogants. A continuació es plantegen alguns dels més destacats.

¿El títol universitari valdrà menys a efectes laborals? **NO**

La gran majoria dels títols de grau permetran l'accés a l'exercici professional, com passa ara amb les diplomatures i les llicenciatures. És més, a l'hora de donar-los el preceptiu reconeixement, l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (Aneca), reclama a les universitats que incloguin informació sobre la taxa d'inserció laboral de la carrera o els sectors econòmics que demanen titulats dels estudis que es proposen per assegurar-se de la seva viabilitat en el món del treball. La seva homologació europea propiciarà, a més a més, la mobilitat laboral.

¿Serà necessari un postgrau per ser advocat o professor? **SÍ**

És cert que per exercir com a advocat o professor de secundària no n'hi haurà prou amb el grau, sinó que caldrà cursar un màster addicional, però aquesta és una reforma sense relació amb Bolonya, sobre la qual hi ha un gran nivell de consens. D'una banda, Espanya és l'únic país d'Europa on algú acabat de titular en Dret pot exercir l'advocacia inscrivint-se al corresponent col·legi. De l'altra, la baixa qualitat de la formació didàctica dels llicenciats que després de superar el curs d'adaptació pedagògica accedeixen a una feina en l'ensenyament secundari clama al cel.

¿El cost de la matrícula universitària es dispararà? **NO**

Adaptar-se a l'espai universitari europeu no comporta un augment de les taxes. Una altra cosa és que, davant la perspectiva que les universitats públiques tenen unes necessitats de finançament no resoltes i l'evidència que l'estudiant només sufraga, de mitjana, el 15% del cost de la carrera, hagin començat a sentir-se veus sobre la necessitat d'incrementar aquesta aportació. En qualsevol cas, els que pensen així donen per fet que això és inviable si, prèviament, no hi ha una millora substancial de les beques.

¿Els préstecs substituiran les beques a fons perdut? **NO**

La iniciativa posada en peu en la legislatura anterior per part del Ministeri d'Educació i Ciència, que llavors concentrava les competències

universitàries, de crear un programa de préstecs retornables en condicions avantatjoses, a imatge i semblança d'altres països europeus, va dirigida als estudiants de màsters, o sigui als que opten per un curs especialitzat i els falta poc per ingressar al mercat laboral. Per als títols de grau, el sistema d'ajudes se segueix basant en les beques a fons perdut.

¿Hi haurà una oferta potent de màsters a preus públics? SÍ

Una abundant oferta de títols de màster, que es podran cursar després d'obtenir el títol de grau i obriran el camí a l'especialització laboral, s'oferiran a preus públics, o sigui subvencionats. La matrícula serà més cara que en el grau (en ocasions es multiplicarà per tres), però fins ara tots els títols de postgrau que s'impartien a la universitat pública eren a preus privats, que són sensiblement superiors. A la universitat privada, els títols oficials de màster tindran un cost molt més elevat.

¿Serà possible compaginar l'estudi amb una feina? SÍ

Els canvis que es volen introduir en el sistema d'aprenentatge posaran l'accent en la presència no només a l'aula, sinó també en seminaris i tutories, complementada amb una dosi de treball en grup més elevada. L'avaluació contínua guanyarà terreny en detriment dels exàmens, als quals ara és possible presentar-se sense anar a classe. Els que treballin ho tindran més difícil, però no impossible, si s'adopten mesures com la confecció d'horaris flexibles, de matí i tarda, i el professorat d'un mateix curs es coordina per evitar una sobrecàrrega de tasques.

¿Els canvis afectaran la qualitat de les carreres?

NO

Hi ha qui sosté que la formació que s'impartirà serà més superficial, que tindrà un caràcter més instrumental, i que relegar les classes magistrals a un segon terme no augura res de bo. Cap d'aquestes coses està escrita. Els partidaris d'aquesta reforma argumenten que fins a aquest moment el professor es limitava a ensenyar i que la responsabilitat d'assimilar els coneixements requeia exclusivament sobre l'alumne. Ara el professorat haurà de preocupar-se més dels resultats de l'aprenentatge. I això exigirà que es presti més atenció a la qualitat formativa.

¿Les empreses s'apoderaran de la universitat pública? **NO**

Els detractors del procés de Bolonya afirmen, de manera recurrent, que es vol privatitzar la universitat pública, posant-la al servei dels interessos empresarials. Es tracta d'una asseveració gratuïta, que tan sols s'explica per les prevencions que susciten les proclames que advoquen per reduir l'abisme que separa el món empresarial de l'universitari. És possible que hi hagi professors disposats a celebrar que una empresa s'interessi pel seu departament, però els seus desitjos, ara com ara, són inabastables.

¿Els canvis s'han fet sense els professors ni els alumnes? **NO**

Ha faltat transparència en alguns trams del procés, però els plans d'estudis de les carreres adaptades a l'espai europeu d'educació superior

s'han fet, almenys, amb la participació del professorat dels diferents departaments, que en ocasions s'ha embrancat en autèntiques disputes per defensar els seus interessos, això quan els representants dels estudiants no han tingut oportunitat de manifestar la seva opinió. La desmobilització estudiantil ha jugat en contra dels interessos de l'alumnat.

¿Ha faltat informació sobre l'abast de la reforma? SÍ

Els endarreriments i vacil·lacions en l'aplicació del compromís que es va firmar el 1999 a Bolonya n'han frenat la posada en marxa. No s'ha explicat mai amb claredat per què s'ha apostat per una estructura de títols de grau de quatre anys de durada teòrica quan en la gran majoria dels països les carreres de grau són de tres i es tracta de promoure la mobilitat d'estudiants. La revolta estudiantil de les últimes setmanes ha tingut una única virtut: la de provocar l'autocrítica sobre la conducció del procés.